

Scheu Harald Christian, Úvod do mezinárodního práva veřejného

Auditorium, edice InSTITUTE, 2010

Zuzana Weisová*

Na trhu odborných publikací v oblasti mezinárodního práva veřejného se počátkem roku 2010 objevilo první vydání nové učebnice nazvané Úvod do mezinárodního práva veřejného.

V předmluvě autor uvádí, že základní orientace v principech a pravidlech mezinárodního práva je nepochybně žádoucí pro nejširší veřejnost a že cílem učebnice je poskytnout přehled charakteristických znaků, struktury a klíčových kapitol současného mezinárodního práva. Z tohoto záměru autora, zvoleného názvu publikace a celkového rozsahu práce, který činí 136 stran, je patrné, že autor usiloval o takovou koncepci díla, která bude z hlediska rozsahu i obsahu přístupná nejen studentům právnických fakult, ale i ostatním studentům vysokých škol, právníkům z praxe a širší veřejnosti.

Jak bylo zmíněno, autor se zaměřuje na klíčové oblasti současného mezinárodního práva. V učebnici tak najdeme kapitoly týkající se pojmu mezinárodního práva, pramenů tohoto právního odvětví, zvláštní výklad k problematice mezinárodních smluv a souvisejícím otázkám vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva. Další část práce se soustřeďuje na oblast subjektů mezinárodního práva, kdy tradičně je důraz kladen na pojednání o státech a mezinárodních organizacích. Poslední dvě kapitoly jsou pak věnovány odpovědnosti podle mezinárodního práva a mírovému urovnávání sporů.

Obsahové zaměření publikace odpovídá tzv. obecné části mezinárodního práva, jak je tato oblast pojímána v některých učebnicích, jež jsou na českém trhu čtenářům k dispozici. Čím se tato učebnice odlišuje od řady stávajících, jsou určité akcenty autora, z nichž je patrná zřejmá snaha představit veřejnosti knihu, která usiluje o skutečné vysvětlení jednotlivých institutů, o systematické pojetí výkladu a zařazení teoretických otázek mezinárodního práva do širších souvislostí aktuálního mezinárodně politického dění.

V tomto ohledu je třeba zdůraznit právě onu celkovou snahu o vysvětlení jednotlivých právních institutů, kdy se autor záměrně nepouští do hlubin teoretických analýz, problém z teoretického pohledu spíše jen představuje a soustřeďuje se jeho praktický výklad (např.

otázka vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva a jednotlivých forem recepce). Tomu napomáhá i několik přehledných tabulek vystihujících systém či členění určité otázky či poukazujících na rozdíly mezi příbuznými pojmy.

Dále je třeba vyzdvihnout skutečnost, že řada právních otázek je zde nejen popsána, nýbrž rovněž blíže osvětlena na relevantních kauzách mezinárodních soudních institucí. Lze říci, že na přiblížení této judikatury klade autor značný důraz, přičemž pozitivně je třeba hodnotit skutečnost, že tyto případy v daných souvislostech nejen zmiňuje, ale také skutkově a právně popisuje a hodnotí. Je-li řeč o judikatuře, je vhodné také připomenout, že se v učebnici nachází několik imaginárních případů doplněných o otázky, které mohou vhodně posloužit jako základ pro seminární výuku.

Co je pro tuto novou publikaci rovněž charakteristické, je záměr autora nevnímat mezinárodní právo izolovaně jako předmět čistě teoretického výkladu, ale naopak zdůrazňovat propojenost jednotlivých institutů s praxí, tedy poukazovat na odraz některých důležitých právních problémů v mezinárodně politickém dění a rovněž vnímat souvislosti mezinárodního práva s jinými právními odvětvími. To je dobře patrné např. při výkladu smluvního práva (praktické příklady týkající se výhrad či odvolání podpisu smlouvy), v problematice uznání státu (aktuální případ Kosova) či případné změny obyčejového práva. Ohledně souvislostí s jinými právními odvětvími je třeba ocenit zejména výklady k Evropské unii, kdy se autorovi daří nesklouznout do popisu jiného oboru, ale zůstat na úrovni mezinárodního práva a toliko osvětlit specifikum dané otázky ve vztahu k evropskému právu (např. vyjadřování souhlasu s ratifikací mezinárodní smlouvy formou referenda, podstata unijního občanství či pojmu supranacionální organizace). Značnou váhu dává autor rovněž relevantnímu výkladu českého ústavního práva, ať už se jedná o postup při schvalování mezinárodních smluv či vztah mezinárodního a národního práva.

Nelze přehlédnout, že publikace vykazuje i některé drobné nedostatky úzce související s tím, že se jedná o její první vydání. V tomto ohledu je možné poukázat na určitou nesystémovost některých tabulek, jejichž obsah ne zcela koresponduje s předcházejícím výkladem. Dále je možné uvést, že publikace z hlediska obsahové koncepce některé dílčí výklady poněkud opomíjí, resp.

* JUDr. Zuzana Weisová, Ph.D., LL.M., odborná referentka Ministerstva vnitra ČR.

postrádá. To se týká např. otázky historického pohledu na vývoj mezinárodního práva a objasnění specifik současného mezinárodního práva či komplexní výklad k otázce použití síly a výjimek z jejího zákazu. Bez ohledu na tyto aspekty lze celkovou koncepci a metodologii publikace označit za velmi zdařilou. Pro účely jejího případného dalšího vydání by snad bylo možné doporučit její obsahové rozšíření o některé kapitoly zvlášt-

ní části, např. o výklad diplomatického práva, ochrany lidských práv či humanitárního práva.

Celkově lze konstatovat, že nová publikace výrazně obohacuje současný trh učebnic mezinárodního práva veřejného a přináší v rámci relativně úzkého prostoru systematický, sdělný a optikou aktuálních událostí viděný výklad klíčových kapitol tohoto právního odvětví.